

تغییر اقتصاد ایران نسبت به دوره نخست ریاست جمهوری ترامپ و راهکارهایی برای خنثی‌سازی تشدید تحریم‌های آمریکا

سپر اقتصادی

جدی انجام شود. سرمایه‌گذاری برای ایجاد رونق اقتصادی و افزایش تولید بسیار مهم است. بنابراین حمایت دولت از تولیدکنندگان نیز یکی از عوامل کلیدی است. این حمایت نباید تنها به تزریق منابع مالی محدود شود، بلکه باید میدان برای فعالیت آنها باز شود. در صورت انجام این اقدامات توسط دولت، حرکت اقتصادی به طور صحیحی انجام خواهد شد.

علی اکبر نیکوفال، کارشناس اقتصاد در گنت‌وگو با «وطن امروز» درباره سیاست‌های اقتصادی در شرایط تحریمی گفت: «در شرایط تورمی مهم‌ترین تکیه کشور باید بر تولید داخلی باشد، چرا که هر چقدر در کشور تولید بیشتری انجام شود نیاز به واردات کمتر خواهد بود، در نتیجه میزان واردات نیز کمتر خواهد بود. این مساله باعث می‌شود میزان خروج ارز نیز کمتر شود. به همین دلیل مشکلات ناشی از نوسانات ارزی نیز در کشور کمتر می‌شود.

وی در ادامه افزود: از طرف دیگر رشد تولید داخلی، کمک می‌کند به تناسب آن در کشور اشتغال بیشتری ایجاد شود که نتیجه این موضوع کمک به رفاه خانواده‌ها خواهد بود. به عبارت دیگر، هر چقدر آمار اشتغال بالاتر رود به همان میزان درآمد مجمع اعضای یک خانواده بیشتر می‌شود و این مساله به کاهش شکاف طبقاتی کمک می‌کند.البته این موضوع در صورتی محقق می‌شود که زمینه سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی فراهم شود.»

■ **راهکارهای اصلی در مقابله با تحریم‌ها**

راهکارهای اصلی در مقابله با تحریم‌ها شامل موارد زیر است که مسؤولان اقتصادی کشور باید شناخت دقیق و برنامه‌ریزی جامعی برای رفع آنها داشته باشند.
۱- عدم شناخت کافی از تحریم‌ها یک چالش است. بنابراین برای مقابله موثر با هر پدیده سیاسی –اقتصادی مانند تحریم، لازم است درک دقیق و صحیح از مختصات و ساختار آن وجود داشته باشد. متأسفانه تاکنون در کشور ما، درک کامل و شفاف از راهبردها، تاکتیک‌ها و عملیات مربوط به تحریم‌ها وجود نداشته است. به همین دلیل نوسانات شدیداقتصاد بعد از اقدامات تحریمی علیه ایران بوده‌ایم، بنابراین باید سیاست‌های این بخش مورد بازنگری قرار بگیرد. برخی افراد به مطالعات علمی اعتقاد ندارند و گروهی نیز به محتوای گزارش‌های منتشر شده توسط اندیشکده‌های کشورهای تحریم‌کننده‌اعتماد می‌کنند. این موضوع باعث شده شناخت دقیقی از تحریم‌ها و راه‌های مقابله با آنها وجود نداشته باشد؛ باید تیم‌های کارشناسی با محوریت دانشگاه‌ها و مراکز علمی در کشور به وجود بیاید.

تغییر اقتصاد ایران نسبت به دوره نخست ریاست جمهوری ترامپ و راهکارهایی برای خنثی‌سازی تشدید تحریم‌های آمریکا

۲- ایجاد یکپار چگی در سیاست خارجی یکی دیگر از راهکارهای مقابله با تحریم‌هاست. هرچند شعار «نه شرقی، نه غربی» از بنیان‌های سیاست خارجی کشورمان است اما باید جای خود را به «عدم غرب‌گرایی» بدهد. تاکنون انشقاق در جهت‌گیری دستگاهها و تصمیم‌گیرندگان مشهود بوده‌است. برای مثال، توسعه روابط راهبردی با چین به عنوان راهکاری مقابله‌ای مطرح می‌شود اما در مواردی توافقات با چین تنها با ارسال سیگنالی مثبت از طرف غربی‌ها تحت تاثیر قرار می‌گیرد. هرچند وابستگی به هر ۲ بلوک شرق و غرب می‌تواند مضر باشد اما معاملات خارجی باید بر اساس منافع ملی باشد. به همین دلیل نمی‌توان وقتی طرف‌های غربی علیه ایران تحریم‌های جدیدی را وضع می‌کنند بازارهای شرقی را نادیده گرفت.

۳- رویکرد جزیره‌ای در مقابله با تحریم باید برطرف شود. گسترده‌گی دامنه تحریم‌ها موجب شده‌است نهادهای مختلفی با این موضوع درگیر شوند اما هماهنگی و انسجام میان دستگاهی خوبی انجام نمی‌شود. وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صمت، بانک مرکزی و دیگر سازمان‌های ذی‌ربط هر کدام به روش خاص خود به مقابله با تحریم‌ها می‌پردازند که این اقدامات زیر یک چتر مشخص و منسجم تجمیم نمی‌شود. این عدم هماهنگی باعث ناکار آمدی اقداماتی می‌شود. برای همین شاهد این هستیم که با فشار تحریم‌ها قیمت یک کالا در بازار افزایش می‌یابد و حتی برخی کالاها به‌شدت در بازار کاهش می‌یابد. به طور قطع اگر هماهنگی بین‌دستگاهی وجود داشته باشد بازار کمتر دچار نوسان می‌شود.

۴- رعایت محرمانگی در روابط تجاری باید بیشتر از گذشته در دستور کار قرار گیرد. درواقع اگر اطلاعات مربوط به اقدامات ضدتحریمی منتشر شود این امر مانعی جدی برای موفقیت در مقابله با تحریم‌ها خواهد بود. در قراردادها و توافقات در سطح ملی میان کشورها، محرمانگی باید به صورت جدی رعایت شود. پیش از این انتشار اطلاعات مربوط به همکاری‌های ایران و چین در حوزه‌های مختلف توسط فعالان اقتصادی و مسؤولان مربوط، مراتب اعتراض طرف چینی را در پی داشته است.

۵- نباید مسائل ملی به سطح حزبی و فردی تقلیل داده شود. مسائل تحریم، برجام و مذاکره موضوعاتی ملی هستند و نباید به ابزار انتخاباتی یا حزبی تبدیل شوند. استفاده از این مسائل برای منافع گروهی و حزبی خلاف مصالح ملی است. اگر فرض بر خدمتگزاری به کشور و مردم باشد و راهبرد کلان کشور مذاکره باشد، تفاوتی نخواهد داشت که کدام گروه مذاکره کند و نتایج به اسم آنها ثبت شود.

۶- شرطی کردن کشور نسبت به شرایط خارجی به زیان منافع ملی است. هرچند تفکیک شرایط داخلی از شرایط خارجی اشتباهی راهبردی است اما نباید اقداماتی را که در داخلی می‌تواند موثر شوند به مسائل خارجی گره زد. در واقع شرایط اقتصادی مناسب داخلی به توسعه روابط اقتصادی خارجی نیز کمک می‌کند و انسجام داخلی و اجماع بر موضوعات ملی قدرت چانه‌زنی را افزایش می‌دهد. بنابراین نسبت دادن همه مشکلات به مسائل خارجی کمک‌کننده نیست و بی‌تأثیر دانستن تحریم‌ها در شرایط اقتصادی کشور نیز نمی‌تواند به یافتن راه‌حل واقعی مشکلات کمک کند.

امسال دستمزد بر اساس تورم و سبد معیشت تعیین می‌شود؟

وعده‌مزدی وزیر

برای یک خانواده ۳٫۳ نفره خوانند و افزود: برای زندگی ایده‌آل، هزینه سبد معیشت بیشتر از ۵۰ میلیون تومان است.اگر میانگین دریافتی جامعه کارگری را حدود ۱۵ میلیون تومان در نظر بگیریم، تقریبا ۳۰ درصد هزینه‌های خانوار با این حقوق تأمین می‌شود. در حالی که در برخی استان‌ها حدود ۹ درصد کارگران زیر حداقل قانونی حقوق دریافت می‌کنند، یعنی حقوقی حدود ۸ تا ۸ میلیون تومان.

این تخلفات به دلیل کمبود بازرسان ادارات کار بروز می‌کند.

■ **افزایش حقوق و تأثیر آن بر تأمین اجتماعی، گذران امور با حداقل‌ها**
بازرس مجمع عالی نمایندگان کارگران در ادامه بیان کرد: حدود ۲۵ درصد جامعه کارگری با حداقل‌ها گذران امورمی‌کنند. کارگران مصرف‌کنندگان کالا و خدمات هستند و زمانی که قدرت خرید جامعه افزایش نیابد، افزایش تولید و مهار تورم محقق نمی‌شود.

تنها راهکار، افزایش حقوق و دستمزد است.
تورم: تعیین حداقل دستمزد

حقوق و دستمزد مطابق تورم است.
وی افزود: میزان عقب‌ماندگی کارگران بسیار زیاد است و حقوق آنها توان تأمین حتی ۵۰ درصد معیشت را ندارد. بسیاری از کارگران برای جبران این عقب‌مانده ۲۰ تا ۲۵ درصد سیست‌های بانکی دریافت کرده‌اند و ماهانه ۵۰ متری زندگی کنند، هزینه میانگین حقوق خود را به عنوان اقساط پرداخت می‌کنند. امام‌قلی‌تبار با اشاره به افزایش حقوق ۵۷ درصدی سال ۱۴۰۱ گفت: این افزایش باعث ایجاد منابع درآمدی برای سازمان تأمین اجتماعی شد اما اگر میزان افزایش حقوق منطقی و مطابق تورم نباشد، عقب‌ماندگی مزدی و عدم درآمد کافی باعث کاهش راندمان کارگران می‌شود.
بازرس مجمع عالی نمایندگان کارگران ادامه داد: هزینه‌های مسکن حدود ۷۰ درصد سبد معیشت را صرف می‌کند. اگر یک خانواده ۳٫۳ نفره بخواهد در یک خانه ۵۰ متری زندگی کند، هزینه اجاره بها و رهن بسیار بالا خواهد بود. هزینه‌های درمان و بهداشت نیز بسیار زیاد است و حقوق کارگران جلوبگوی این هزینه‌ها نیست، از این رو کارگران از درمان و تفریح خود می‌زنند که باعث مشکلات روحی و روانی می‌شود.

■ **چالش‌های اقتصادی و اجتماعی در پایان سال**

کاهش قدرت خرید کارگران، پیامدهای اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای دارد. بسیاری از کارگران به دلیل افزایش هزینه‌های زندگی مجبور به اضافه‌کاری یا اشتغال در چند شغل هستند که این امر بر کیفیت زندگی و سلامت آنها تأثیر منفی می‌گذارد. همچنین کاهش توانایی خرید کالاها و خدمات توسط این قشر، می‌تواند به رکود در برخی بخش‌های اقتصادی نیز منجر شود.

■ **فشارهای اقتصادی و آسیب‌های اجتماعی**

افزایش فشارهای اقتصادی بر کارگران و خانواده‌های آنها می‌تواند منجر به افزایش آسیب‌های اجتماعی نظیر فقر، سوء‌تغذیه، افت تحصیلی کودکان و حتی افزایش مهاجرت نیروی کار شود. لذا برای کاهش فشار اقتصادی بر کارگران و جلوگیری از افت بیشتر قدرت خرید آنها، برخی اقدامات ضروری به نظر می‌رسد.

■ **راهکارهای کاهش فشار اقتصادی بر کارگران**

۱- تعیین حداقل دستمزد متناسب با نرخ تورم: تعیین حداقل دستمزد

مطابق تورم است.
وی افزود: میزان عقب‌ماندگی کارگران بسیار زیاد است و حقوق آنها توان تأمین حتی ۵۰ درصد معیشت را ندارد. بسیاری از کارگران برای جبران این عقب‌مانده ۲۰ تا ۲۵ درصد سیست‌های بانکی دریافت کرده‌اند و ماهانه ۵۰ متری زندگی کنند، هزینه میانگین حقوق خود را به عنوان اقساط پرداخت می‌کنند. امام‌قلی‌تبار با اشاره به افزایش حقوق ۵۷ درصدی سال ۱۴۰۱ گفت: این افزایش باعث ایجاد منابع درآمدی برای سازمان تأمین اجتماعی شد اما اگر میزان افزایش حقوق منطقی و مطابق تورم نباشد، عقب‌ماندگی مزدی و عدم درآمد کافی باعث کاهش راندمان کارگران می‌شود.
بازرس مجمع عالی نمایندگان کارگران ادامه داد: هزینه‌های مسکن حدود ۷۰ درصد سبد معیشت را صرف می‌کند. اگر یک خانواده ۳٫۳ نفره بخواهد در یک خانه ۵۰ متری زندگی کند، هزینه اجاره بها و رهن بسیار بالا خواهد بود. هزینه‌های درمان و بهداشت نیز بسیار زیاد است و حقوق کارگران جلوبگوی این هزینه‌ها نیست، از این رو کارگران از درمان و تفریح خود می‌زنند که باعث مشکلات روحی و روانی می‌شود.

■ **چالش‌های اقتصادی و اجتماعی در پایان سال**
با نزدیک شدن به پایان سال، کاهش قدرت خرید کارگران به یکی از چالش‌های جدی اقتصادی و اجتماعی تبدیل شده است. عدم تناسب بین دستمزدها و هزینه‌های زندگی، فشار زیادی بر این قشر وارد کرده و نیازمند اقدام فوری از سوی دولت، کارفرمایان و نهادهای مسؤول است. اگر سیاست‌های حمایتی موثری اجرا نشود، مشکلات معیشتی کارگران در سال‌های آینده تشدید هم خواهد شد.

گروه اقتصادی: بعد از اینکه رئیس‌جمهور آمریکا به بهانه فشار بر ایران برای از سرگیری مذاکرات هسته‌ای یادداشتی را علیه ایران امضا کرد که به موجب آن وزارت‌خانه‌های این کشور باید تحریم‌های جدیدی را علیه اقتصاد ایران بویژه نفت اعمال کنند، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، فرمانده معظم کل قوا در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی هوایی و پدافند هوایی ا تیش تأکید کردند: «تجربه برجام می‌گوید مذاکره با آمریکا هیچ مشکلی را حل نخواهد کرد». به طور قطع مذاکرات طولانی ایران با کشورهای اروپایی و آمریکایی در دهه ۹۰ نشان داد که برجام معاهده‌ای محکم نبوده و به راحتی آمریکا از آن خارج شد. در شرایط کنونی نیز همین اتفاق می‌تواند تکرار شود. به همین دلیل در چنین شرایطی ایران باید تمرکز خود را روی تقویت اقتصاد داخلی و تمرکز بر بازارهای آسیایی بگذارد.

طی سال‌های گذشته ایران توانسته‌است تا حدودی اقتصاد خود را با پها دادن به شرکت‌های دانش‌بنیان تقویت کند و همین مساله باعث شده نیاز کشور به واردات و تجهیزات صنعتی کاهش یابد. هرچند این نیاز به طور کامل برطرف نشده‌اما می‌تواند از فشار حداکثری آمریکا در قبال ایران جلوگیری کند. از طرف دیگر رویکرد اصلی دولت ترامپ در قبال اقتصاد ایران تحریم نفت است و در همین راستا نخستین گام را برداشته و شبکه حمل‌ونقل نفتی ایران در کشورهای دیگر را که صادرات نفت به چین را تسهیل می‌کردند هدف تحریم‌های خود قرار داده است.

این تحریم‌ها یک چالش برای اقتصاد ایران محسوب می‌شود اما به طور قطع نمی‌تواند مانند فشار تحریمی دور نخست ریاست‌جمهوری ترامپ علیه ایران باشد. بنابراین همان‌طور که مسعود پزشکیان اخیرا اعلام کرده است «اقتصاد ایران تنها متکی به نفت نیست» اما این جمله به این معنا نیست که سیاست‌های ایران برای توسعه اقتصاد غیر نفتی متوقف خواهد ماند، بلکه از همین امروز باید تمرکز بیشتری روی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زنجیره تولید از نفت تا محصولات با ارزش افزوده بالا کرد.

الگوی خنثی‌سازی تحریم و حل مشکلات اقتصادی که توسط رهبر انقلاب مطرح شده است، شامل ۲ بعد «ایجابی» و «سلبی» است.
در بعد سلبی، برای مقابله با مشکلات اقتصادی باید به عواملی مثل سقوط ارزش پول ملی، قاچاق، واردات بی‌رویه و فسادهای مالی پرداخت. این عوامل همچون رخنه‌هایی هستند که مانع اجرای درست برنامه‌های اقتصادی می‌شوند.
اما در بعد ایجابی، مهم‌ترین مساله «تقویت و جهش تولید» است. برای رونق بخشیدن به تولید، باید اقدامات اساسی توسط مسؤولان کشور انجام شود که یکی از این اقدامات به حرکت درآوردن پیشران‌های اقتصادی است. از برخی عوامل اقتصادی نقش پیشران دارند که با به حرکت درآوردن آنها، کل مجموعه اقتصادی به حرکت می‌افتد.برای مثال بخش‌های مسکن، کشاورزی، خودروه، شرکت‌های دانش‌بنیان و لوازم خانگی از جمله این پیشران‌ها هستند. همچنین باید در زمینه سرمایه‌گذاری برنامه‌ریزی و اقدام

■ **گزارش گروه اقتصادی:** هر سال با نزدیک شدن به ماه‌های پایانی سال، بحث‌ها درباره دستمزد سال آینده کارگران بیشتر به گوش می‌رسد. این موضوع ناشی از برگزاری جلسات تعیین دستمزد سال آینده کارگران در ماه‌های بهمن و اسفند است که نمود بیشتری پیدا می‌کند. احمد میدری، وزیر کار، امسال برای نخستین بار فراخوانی را برای دستمزد اعلام کرد و گفت: «دستمزدها در پایان سال تعیین می‌شوند. معمولاً در انتهای هر سال با ابتدای سال بعد، میزان دستمزدی که کارفرمایان در بخش‌های مختلف موظف به رعایت آن هستند، توسط شورای عالی کار تعیین می‌شود.»

■ **در تلاشیم دستمزد بر اساس تورم و سبد معیشت تعیین شود**
میدری در آخرین اظهارات خود درباره تعیین دستمزد تأکید کرده است در صورتی که بین کارگر و کارفرما همبستگی به وجود بیاید، بسیاری از مشکلات رفع خواهد شد. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی همچنین بر اهمیت همبستگی بین کارگر و کارفرما تأکید کرده و گفته است: «در تلاشیم مزد کارگران در سال آینده بر اساس تورم و سبد معیشت تعیین شود.»

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی افزود: «بررسی‌ها نشان می‌دهد در

برخی سال‌ها (مانند ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ و ۱۴۰۰)، دستمزدها بیش از نرخ تورم افزایش یافته است اما در سال‌های دیگر، این افزایش کمتر بوده و منجر به کاهش قدرت خرید کارگران شده است.»

آدرماه امسال از کارشناسان مختلف درباره دستمزد سال ۱۴۰۴ نظرخواهی شد تا بر اساس آن رابطه مزدی کارفرمایان و کارگران مشخص شود. با توجه به اهمیت این موضوع، وزارت کار تصمیم گرفت با فراخوانی عمومی، از کارشناسان کارفرمایان و کارگران بخواهد پیشنهادهای خود را در این زمینه از سراسر کشور ارسال کنند.

■ **اثر افزایش دستمزدها بر تورم و نقدینگی؛ بهانه یا واقعیت؟**

یکی از بهانه‌های مرسوم در تعیین دستمزد کارگران این است که هر سال دولت‌ها و کارفرمایان بیان می‌کنند که شرایط تولید دشوار است و اگر دستمزد از حدی بیشتر افزایش یابد، تعدیل نیرو راه به دنبال خواهد داشت. با این حال، افزایش ۵۷ درصدی مزد در سال ۱۴۰۱ نشان داد افزایش واقعی دستمزدها باعث ماندگاری شغل و افزایش انگیزه کارگران برای فعالیت می‌شود.

یکی دیگر از بهانه‌های معمول این است که اگر مزد مطابق با تورم افزایش یابد، موجب افزایش نقدینگی و تورم ناشی از افزایش حقوق می‌شود. بر این اساس کارشناسان اقتصاد بررسی کرده‌اند که افزایش دستمزدها به‌طور مستقیم بر هزینه‌های تولید تأثیری می‌گذارد و شرکت‌ها ممکن است برای جبران این افزایش، قیمت کالاها و خدمات خود را بالا ببرند. این پدیده، که به «تورم هزینه‌ای» معروف